Ч. 224 Субота 4 (16) жовтня 1897. Рік VII.

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в бюрі дневників Люд. Пльона і в ц. к. Старостствах на провинциї:

на цілий рік зр.	2·40
на пів року „	1·20
на чверть року „	—·60
місячно . . „	—·20

Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:

на цілий рік зр.	5·40
на пів року „	2·70
на чверть року „	1·35
місячно . . „	—·45

Поодиноке число 3 кр.

Поучаюча полеміка.

(Дальше).

Гадки о суспільній діяльности.

(Ідеальні жаданя від суспільного діяча і доконче потрібні услівя для суспільної діяльности).

II.

В своїх заявах суспільний діятель не може зсилати ся на чию небудь *волю*, бо его жаданя (розуміє ся, в моральнім змислї) повинні основувати ся лише на *ідеї*. Не маючи па то повновласти, годї говорити н. пр. *від імени* народу; можна говорити лише *в імя* народу, Говорити від імени народу, значило би, що того або сего жадає *воля* народу, котра може помиляти ся; тимчасом говорити в імя народу значить говорити *ідеї* народного добра, а ся ідея безусловно гарна. Так і релїґійний чоловік лише тогди не призиває „всує“ імени Бога, коли жадаючи чогось іменем Бога, говорить не *від* імени Бога, представителем котрого себе уважає, а *в* імя Бога, як висшого ідеалу правди. В суспільних дїлах не можна зсилати ся нї на свою, нї на чужу волю, бо де воля, там можлива і самоволя, а де самоволя, там можлива й неправда. „Так я хочу, sic volo, sic jubeo, sit pro ratione voluntas (я так хочу, так і приказую, нехай моя воля буде приказом), car tel est notre bon plaisir (бо нам так подобає ся) — все те — формули волї, що бачать оправдане своїх жадань у своїх власних бажанях, і в нїчім більше. Упертий доґматизм каже: „Я так думаю“ і не хоче чути нїяких доказів критики. Фанатизм то доґматизм чутя, деспотизм то доґматизм волї. Лише деспот може відкрито зсилати ся на свою волю, як на послїдну рацию своїх жадань. Фанатик також завсїгди деспот, однак він бачить в собі лише оруде чужої волї, приписуючи жаданя своєї волї Божеству або боготвореній „державі, суспільности, народови“. Фанатик-інквізитор думав, що він творить волю божу і фанатик-якобінець рубав голови, думаючи, що того жадає народна воля. Всякий деспотизм і фанатизм походить з пересьвідченя, що моя воля має нїби-то абсолютне право на непогрішимість або що я знаю чиюсь непогрішимість або що я знаю чиюсь непогрішиму волю.

В такім доґматизмі виховує ся другими і вправляє ся дуже часто сам ум чоловіка, що після свого чутя і своєї волї може й не бути нї фанатиком нї деспотом То діє ся тоді, коли чоловіка приучують — або він сам привикає — уважати себе і своїх однодумцїв одинокими правдивими речниками суспільности або народу і в ролї таких говорити від їх імени, жадати по їх волї. Не-фанатики і не-деспоти по своїй вдачі, можуть лише з привички, на основі доґматичного мисленя, виступати й так, що не один фанатик або деспот міг би у них повчити ся, — і такою дорогою наслїдованя фанатизм і деспотизм запановують над цїлими ґрупами суспільности. Якобінцї лише себе вважали „патриотами“ і називали інцівізмом (необивательством) всяку незгоду з їх теориями, фанатично ненавидячи кождого, хто не був „патриотом“ і деспотично приказуючи всім бути лиш такими „патриотами“ як они. У нас — каже Кареєв — також немало прикладів надуживаня сего слова: всї, що не так думають як ми, не патриоти.

З тим лучать ся звичайно і такі фальшиві, неморальні і шкідливі обяви, як зарозумілість, самохвальба, котрі можуть опанувати і цїлу громаду. Такий н. пр. шовінїзм або фальшивий национальний патріотизм: „ми найсильнїйші зі всїх“, „шапками всїх закинемо“ і т. п. Любов до вітчини (народу) — велика і сьвята любов, однак она жадає, щоби ми знали свою вітчину, свій нарід, зі всїми его недостачами, потребуючими направи, і знали, що любити вітчину (нарід) не значить безнастанно сьпівати „Грім побіди роздавай ся!“ Тимчасом богато, дуже богато людий не вважає потрібним знати свій нарід, тому, що любить его не так, як треба, а лише з несьвідомого наслїдованя других і з вкоріненої потім привички. Они, може бути, й не фанатики і не деспоти, але їх гарні чутя і добра воля лише в злий бік повернені доґматизмом малорозвитого ума; їх можна вирятувати, научивши їх. Чути від кого би то не було зарозумілу самохвальбу дуже не мило — чи то від чужих чи від своїх — все одно, коли-б н. пр. хто небудь став говорити, що ми нїби-то перший нарід на сьвітї, найкориснїйша частина суспільности, найрозумнїйша і найчеснїйша партия, найлїпша частина молодїжи і т. п. Коли-б се навіть в кождім поодинокім випадку і було правдою, то лишім ми то другим, щоби нас хвалили та нагороджували; але-ж ми самі можемо й помиляти ся, а коли відносити ся взагалї критично до якого небудь народу, до

9)

ШПІГУН.

(Повість Джемса Ф. Купера).

(Дальше.)

Можна собі погадати, що жителї дому уважали пильно на то все, що лагодило ся, а поодиноких членів родини взяли ся найприріжнїйші чувства, коли так дивили ся на сю роздразняючу сцену. Лиш для однїсенького пана Вартона мусїв чи сякий, чи такий конець борби стати ся невідрадним.

Коли-б побідили Анґлїйцї, то его син був би вільний. Але що ждало би его самого? Доси заховував він свою неутральність серед найтруднїйших обставин. Але вже сам факт, що его син служив в королївскій, або, як еї називано, в правильній армії, мало що вже раз не пустив малу его посїлість на бубен [1]).

В души стояв він щиро по сторонї короля, але коли він вернув був з американьского табору, Франсес червонїючись звірила ся єму з своєю любовю і він дав своє призволене на будучу звязь з ворохобником може лиш длятого, що конечність змушувала его шукати републиканьскої охорони.

Коли-ж би его син і дістав ся на волю, то він був певний того, що публичне мнїнє напятнує его яко заговірника против свободи Сполучених держав — коли же би остав ся в неволи, то его би переслухували і так могли би наслїдки стати ся ще страшнїйшими.

Хоч і як пан Вартон любив своє богатство, то все-таки ще більше любив свої дїти і споглядав тепер з неспокійним серцем і з дуже роздразненим ожиданем на то, що діяло ся на дворі.

Зовсїм инші чувства відзивали ся у его сина. Капітан Вартон остав ся був під дозором двох драґонів. Один вояк ходив одностайним кроком попід вікна на подвірю, а другий мав приказ остати ся в комнатї з арештантом.

Молодий мужчина придивляв ся всім рухам Денвуді'го з таким подивом, в котрім слїдно було як найбільшу обаву о своїх войскових товаришів. Найбільше непокоїла его засїдка, що під проводом Лявтона зачаїла ся була поза горбами.

Генрі оглядав ся нераз, чи нема якого способу, щоби втечи своїй вартї, але за кождий раз стрітив ся з поглядом стійкового, котрий не спускав з него ока. Цїлим жаром молодости хотїв би був брати участь в борбі, а тут видїв, що мусить лиш всему приглядати ся.

Панна Пейтон і Сара споглядали з повним подивом на той пильний рух, на неспокій та заколот і аж коли надходила хвиля, коли мало безпосередно прийти до проливу крови забігли зі страху, звичайно як женщини, до середних комнат.

Не так Франсес, котра вернула до комнати, де попращала ся була з Денвуді'м і крізь вікно слїдила з великою цікавостию за всіми его рухами.

Але все було для неї байдуже і рухи войска і приготовленя заповідаючі смерть, нїчого не видїла, лиш свого милого, лиш его одного та споглядала на него з такою якоюсь мішаниною подиву і страху, що аж майже від памяти відходила.

На якімсь поли на ліво від дому і недалеко від резерви, стояла якась мала громадка, котрої занятє було зовсїм инше як всїх других. Там було лиш трох мужчин, значить ся двох мужчин і мулятский хлопець. Найвиднїйшим з них був якийсь мужчина так худий, що его і так висока стать здавала ся від того ще висшою. Він був в очицях, зброї не мав нїякої і здавало ся, що его однаково обходить якась книжка, его циґаро і то що діє ся на поли битви.

Франсес постановила вислати до тих людий лист заадресований до Денвуді'го; отже написала чим скорше на папери отсї слова: Прийди до мене, Пейтон, прийди хоч би лиш на хвильку!

На післаця вибрала Цезара і той побіг зараз туди. Мужчина, котрому він віддав лист, був то войсковий лїкар, а мурин аж задзвонив зубами, коли побачив лїкарскі прилади, розложені на мураві, щоби на случай потреби були зараз під рукою.

Лїкар споглядав очевидно з великим вдоволенем на свої приготовленя, бо лиш побіжно глипнув на папір в своїй руцї і робив своє дальше.

Цезар хотїв вже відходити, коли третий чоловік, очевидно помічник лїкаря, спитав его спокійно, чи не хоче він, щоби єму ногу відтяти.

[1]) Пустити на бубен — значить „злїцитувати“; давнїйше (а ще й тепер декуди) бубнили підчас лїцитациї.

якої небудь суспільности, партиї, громадї молодїжи, — то все і всюди найдемо дещо таке, що нам відхоче ся їм занадто „кадити“.

(Дальше буде).

Вісти полїтичні.

На вчерашнім засїданю палати послів предложило правительство проект закона о убезпеченю будинків від огню. — Опісля в поіменнім голосованю відкинено внесене пос. Ґроса, щоби предложити палатї тайне розпоряджене президента мінїстрів. Відтак тягнули ся поіменні голосованя над всїлякими внесенями від 11 год. рано аж до 4 по полудни. Пос. Функе ставив ще раз внесене, щоби згаданий рескрипт предложити палатї і домагав ся поіменного голосованя над своїм внесенем. Внесене его відкинено. — До комісиї петицийної вибрано між иншими послів о. Ґробельского, дра Ольпіньского і дра Трахтенберґа; — до комісиї леґітимацийної Бика, Дулембу і Меруновича. Комісия леґітимацийна складає ся з 36 членів. Абсолютну більшість одержало лиш 35 послів. Социялїст Дашиньский дістав 127 голосів, Козакевич 102 а социялїст Кізеветер 34; вибір одиного члена мусів ще раз відбути ся. Результат вибору буде поданий завтра. Пос. Окуневский протестував, що до комісиї леґітимацийної не вибрано Русина. — Дальшу дискусию над справою обжалованя президента мінїстрів відложено до нинїшного засїданя.

Войскові аташе виїдуть в понедїлок до Тесалїї для витиченя границї. Позаяк росийский аташе єсть тепер на урльопі, то Росия не буде репрезентована при витиченю границї.

Новинки.

Львів дня 15-го жовтня 1897.

— **Іменованя.** Львівский ц. к. висший Суд краєвий іменував: канцелярийними офіциялами в IX-ій клясї ранґи начальників урядів помічних: Казим. Лопушаньского в Самборі для Самбора і Володисл. Вархаловского в Золочеві для Золочева; ад'юнктів дирекциї урядів помічних: Авг. Де Льожа у Львові для Львова. Едв. Зверживьского у Львові для Бурштина, Ігн. Крушиньского у Львові для Буска, Вільг. Рафаловского у Львові для Зборова, Сильв. Годолього у Львові для Львова; ад'юнктів канцелярийних: Кар. Еберлього в Перемишли для Перемишля, Гр. Коморовского в Тернополи для Тернополя, Альб. Кухарского в Самборі для Сянока, Кар. Будковского в Станиславові для Бережан, Ів. Вощиньского в Коломиї для Коломиї, офіцияла висшого суду краєвого Здисл. Зиґмунтовского у Львові для Станиславова, ведучого книги ґрунтові Арт. Стшетельского в Дрогобичи для Дрогобича, секретаря повітового Авг. Ерлїха в Раві для Товмача, ад'юнкта канцелярийного Стан. Сервиньского в Самборі для Стрия, офіцияла почтового Юр. Мотаяя у Львові для Львова і ведучого книги ґрунтові Пил. Пецуха в Радехові для Радехова; начальників урядів помічних ведучими книги ґрунтові в IX-ій кл. ранґи: Володисл. Бартошиньского в Перемишли для Перемишля і Алекс. Герасимовича в Коломиї для Коломиї, дальше ад'юнкта дирекциї урядів помічних Йос. Качковского у Львові для Львова, ведучих книги ґрунтові Павла Мошиньского у Львові для Бережан, Фр. Пивоцкого в Станиславові для Станиславова, Йос. Ґолимунтовича в Коломиї для Коломиї, Кар. Годолього в Самборі для Самбора, Людв. Тихого в Тернополи для Тернополя, Мих. Филиповского в Грималові для Стрия, Фел. Жеребецкого в Чорткові для Тернополя, Павла Оконьского в Бродах для Тернополя, Едв. Чайковского в Тернополи для Тернополя, Ів. Кота в Рогатині для Золочева, Йос. Давида в Перемишли для Перемишля, Вас. Тимчика в Коломиї для Коломиї, Леона Соханевича в Бурштинї для Золочева, Як. Мондшайна в Раві для Стрия, Альфр. Рудика в Калуши для Золочева, Густ. Ґаґена в Бережанах для Бережан, Ів. Литвиньского в Бережанах для Бережан, Стеф. Кмиту в Стрию для Стрия, Леона Чежовского в Золочеві для Золочева, Марк. Чернецкого в Тисьменици для Самбора, Зен. Жеребецкого в Станиславові для Станиславова, Каспера Маґоньского в Перемишли для Перемишля, Кар. Юркевича в Косові для Сянока; ад'юнктів канцелярийних Гр. Бложецкого в Тернополи для Самбора, Дмит. Береского в Перемишли для Перемишля, Ів. Ридза в Коломиї для Львова; офіцияла дирекциї скарбу Ант. Кохмана для Львова, офіцияла висшого суду краєвого Едмунда Гетеша у Львові для Львова; ад'юнктів уряду книг ґрунтових Володисл. Малецкого у Львові для Львова Ем. Воляньского у Львові для Львова, Онуфр. Филипчака у Львові для Сянока, Апол. Кочерского у Львові для Львова, Кар. Перацкого у Львові для Станиславова, секретаря повітового в Городку Володисл. Швеца для Львова, офіцияла висшого суду краєвого Юлїяна Фимяржа у Львові для Львова.

— **Ц. к. краєва Рада шкільна** ухвалила між иншими: 1) Визначити Йос. Бобра, управителя 5-кл. школи мішаної в Грибові на другого представителя учительства в ц. к. окруж. радї шкільній в Грибові; 2) затвердити вибори на представителїв учительства: Людв. Рожаловского учителя 4-кл. школи мужеской в Самборі до окружної ради шкільної в Самборі і Ів. Вертипороха, управителя 2-кл. школи народної в Ляшках королївских до окружної ради шкільної в Перемишлянах; 3) признати Кар. Кротохвилї, головному учителеви семинариї учительской в Самборі, перший пятилїтний додаток; 4) перенести: Алекс. Ґіжовского в 1-кл. школи в Нагуєвичах до такої ж школи в Лужку долїшнім та Андр. Яблоньского з Лужка долїшного до Нагуєвич.

— **Є. Е. п. Маршалок краєвий** ґр. Стан. Баденї повернув вчера рано до Львова.

— **Головний видїл тов. „Просьвіта“** у Львові рішив на своїх двох послїдних засїданях між иншими відступити комнату читальнї „Просьвіти“ для читальнї при біблїотецї з тим, що біблїотека має бути отворена в годинах по полудневих, а не вечером; принято до відомости справозданя відпоручників товариства, вість про отворене читальнї в кількох селах бобрецкого повіту; принято також до відомости справоздане п. Романкука з депутациї до галицкого намістника в справі люстрациї читалень і господарств селяньских сполученої з викладами господарскими; полагоджено вкінци біжучі справи.

— **Справа вдів і сиріт сьвященичих.** З Відня пишуть до „Руслана“: П. мінїстер фінансів, др. Білиньский, подавши палатї посольскій своє exposé до прелїмінару буджетового на 1898 р., звернув ся сам до пос. Вахнянина і оправдував ся, длячого в буджет на слїдуючий рік не вложив субвенциї для фондів вдовичо-сирітских по руских сьвящениках. Причина невставленя квоти запомогової до буджету лежить в тім, що доси ще не насиіло до рук его предложене Мінїстра

То питане пригадало муринови, що він має ще ноги і зараз так дав їм знати, що добіг до дому в тій самій хвили, коли майор надлетів конем.

Стійковий заступив Цезарови дорогу і наставив ся до него з шаблею і крикнув:

— Чуєш ти, мурине, скоро ще раз зважиш ся вийти з хати, то я тобі обголю твої чорні уха отсею бритвою.

Цезар побоючись тепер о другі члени свого тїла, забіг чим скорше до кухнї і лиш муркотїв собі щось під носом, з чого не можна було нїчого більше зрозуміти, як лиш „енкі, о ворохобний падлюка“!

— Майоре Денвуді — відозвала ся Франсес, побачивши свого милого — я Вас скривдила; Ви гадаєте може, що я не маю для Вас серця — дальше вже не могла говорити із зворушеня та лиш розплакала ся.

— Франсесо! — відозвав ся вояк щиро — Ви мали завсїгди серце для мене, не зробили менї нїколи кривди, хиба тогди, коли сумнївали ся, що я Вас люблю!

— О Денвуді — відозвала ся заплакана дївчина — Ви важите тепер своїм житєм — не забувайте на то, що тут єсть серце, котрого щасте в тім, коли Ви будете безпечні. Що Ви хоробрі, то я знаю, але й будьте осторожні!

— Длятого що мене любите? — спитав урадований офіцир.

— Длятого, що я Вас люблю — відповіла Франсес ледви слишним голосом і припала до его серця.

Денвуді притиснув еї кріпко до себе і як-раз хотів щось сказати, коли голос труби пригадав єму его обовязок. Ще лиш без опору поцїлував еї в уста, а відтак вирвав ся від неї і погнав на поле битви.

Франсес припала до софи, сховала головку в подушку і накрила ся ще шалем, щоби, о скілько можна, не чути анї одного голосу, який доходив з місця борби до неї. Оттак лежала аж до часу, коли замовкли знову крики воюючих, пуканина карабінів та тупіт кіньских копит.

Глава сема.

Дуже запущений і нерівний край, та многі криївки, які в нім можна було знайти, а відтак і велика віддаль від їх вітчини не дозволили Анґлїйцям розвинути велику силу кавалериї, як то они зразу хотїли, щоби усмирити збунтовані кольонїї.

Матерний край вислав лиш один полк правильної кавалериї. Але в ріжних сторонах краю установлено віддїли охотників з людий, зібраних по части з кольонїй, по части вибраних з полків піхоти. Вояки були змушені кинути на бік мушкети²) і баґнети, а взятись до кавалерийної шаблї та до карабінів.

Супротив них стояли смілі американьскі їздцї. Майже у всїх полках американьской армії були офіцири з полудневих сторін, а відвага командантів перенесла ся була також і на рядових.

Підчас коли Анґлїйцї обмежали ся на то, що здобували деякі більші міста впрочім без великого значіня, або машерували сторонами, де не було нїяких запасів, уганяло легке войско їх ворогів без перешкоди по цїлім краю.

Американьска армія мусїла терпіти великий недостаток; але що мала власть і борола ся за свою справу, що оправдувало всяку строгість, то офіцири від кавалериї старали ся о то, щоби збирати подостатком провіянту по краю; конї живлено і доглядано добре, отже они й могли богато видержати.

Може в цїлім сьвітї не було так хороброго і підприємчивого корпуса легкої кавалериї, як декотрі з тих, які під той час служили в американьскій армії.

Люди Денвуді'го показали були вже нераз свою відвагу та й тепер ледви їх можна було здержати в їх шаленій завзятости, щоби не кинулись на ворогів, котрих лиш рідко надармо зачіпали. Бажане їх мало незадовго сповнити ся, бо ледви що їх командант мав час сїсти знову на коня, як надмашерував ворог і майор розпізнав зелені кабати стрільцїв та деревлянні сїдла „хлопцїв від коров“. Число ворога було може так само велике як і его войска.

Коли неприятель дійшов до отвертого місця перед хатою Герве'го Бірча, пристанув і уставив ся в боєвім порядку. В тій самій хвили показав ся один віддїл піхоти в долинї та підходив до ріки, о котрій ми вже говорили.

Майор Денвуді зміркував зараз, що для него було добре і постановив то використати. Віддїл що був під его проводом, почав поволи усувати ся з поля битви, а тогди молодий Нїмець, що був командантом неприятельской кавалериї, дав знак до зачіпки.

Було мало войска, котре би було відважнїйше, як „хлопцї від коров“; они кинулись завзято в бій, а Геси ступали за ними розважнїйше, але в лїпшім порядку.

Тепер затрубіли труби Віржінцїв, а одна дала знати де єсть засїдка. Денвуді казав своїм воякам зручно навернути, а тогди Лявтонові люди вибігли із свого укритя і кинулись приступом на ворога.

Була то за сильна зачіпка для ворога; він розбіг ся на всї сторони. Вояки бігли почерез поля, що лиш конї під ними могли вискочити. Лиш мало було ранених але ті, що ставили опір своїм мстивим землякам, погибли

²) Мушкета (від італїяньского muschetta, чит. „мускетта“ значить дословно „крегулець“, рід птицї) була то велика войскова рушниця з льонтом до підпалюваня пороху, що важила 15 фунтів і більше; теперішні карабіни важать несповна 7 фунтів.

просьвіти в тій справі. Ми не мали ще нагоди розвідатись, длячого ся пекуча справа залягає в міністерстві просьвіти і віроісповідань. Жалували би ми лише, як би показалось, що не всї Ординарияти в тій справі вислали свої представленя до міністерства просьвіти. Що таке представленє вплинуло вже перед фериями до міністерства просьвіти від Ординарияту епархії львівскої, се знаємо докладно з переписок, які вели ся в тім ділї межи рускими послами а о. митратом Білецким. О других Ординариятах не можемо сказати нічого позитивного. Наколи же представленя такі не вплинули, то порадно би було, щоби сей недостаток доповнено як найскорше з уваги на долю наших вдів і сиріт по сьвящениках".

— **З Бережанщини** пишуть, що сими днями падав там такий великий снїг, що старі дерева ломили ся під єго тягаром, а гостинець межи Бережанами а Нараєвом так був засипаний, що около 200 людий працювало над приверненєм комунїкациї. Тепер вже снїг щез і люди взяли ся в поли до роботи.

— **Портрет пок. епископа Йоана Снїгурского,** хорошу хромолїтографію, викінчену дуже хорошо з захованєм цїлковитої подібности, можна набути в редакциї „Прапора" в Перемишли. Цїна 1 зр.

ТЕЛЄГРАМИ.

Париж 15 жовтня. Французский амбасадор в Мадриді, Реверсо іменований амбасадором у Відни.

Берлин 15 жовтня. Рекрути від піхоти дістали нові карабіни, в котрі буде узброєна цїла армія.

Переписка зі всїми і для всїх.

Оповістка.

Емеритований учитель шкіл народних, що має іспит з рахунковости загальної і державної пошукує уміщеня яко касиєр або контрольор в якім товаристві або господарстві приватнім. Близшу відомість подасть Редакция „Народ. Часописи".

Н. Ма. Т. п. Д.: Коли не маєте нагоди з ким говорити по нїмецки, то і трудно, щоби Ви научили ся говорити, бо до живої бесіди треба не лиш достаточного засобу слів і знаня граматики та розуміня духа язика, але також і вправи уха та язика. Однакож через пильну самоуку можете все таки набрати такого знаня і такої вправи, що скоро Вам лучить ся нагода розмавляти з кимсь через довший час, дасте собі борзо раду, а від біди навіть і в першій зараз хвили легко порозумієте ся. Головна річ в тім, щоби мати: 1) достаточний засіб слів; 2) знати засади граматики; 3) запамятати собі специяльно нїмецкі вислови (фрази) і звороти; 4) учити ся на голос; 5) вивчувати ся на память не поезий, але прози; 6) переповідати читане з памяти на голос, а при тім — і то найважнїйше — мислити по нїмецки, а не по руски або по польски. Купіть собі такі підручники (можете виписати з антикварнї Leon Bodek, ул. Вірменьска ч. 3 Народ. Дім Львів): Berger Hugo, Łatwa metoda języka niemieckiego, враз з „ключем" до неї (перекладом нїмецких текстів) цїна 1 зр 30 кр. Там знайдете на самім початку науку о вимові, котра мимо того, що єсть досить вірно подана, може бути не зрозуміла. Длятого запамятайте собі хоч то: ä вимавляє ся як наше „и"; ö як наше „и" але треба губи звузити як до „о"; ü вимавляє ся як „і", але треба губи звузити як до „у". Вимова „oh" (н. пр. в слові Lohn) означена там буквами "оu" а то значить, що треба виговорювати „о" але рівночасно перетягати звук, звужуючи губи як до „u" і посуваючи їх наперед. Однакож Нїмця не буде то разити коли повисше слово виговорите „льон"; „n" перед „i" не треба нїколи мягчити н. пр. слово „nicht" не вимавляти „нїхт" лиш ніхт. З тої книжки учіть ся подані там розмови і вислови на память, а перекладайте більше устно як письменно. При дальшій науцї беріть ся найлїпше до читаня нїмецких повістий. На перший початок найлїпше дуже красні казки Гавфа (Hauf's Märchen, „au" вимавляє ся зовсім як руске „ав" не як польске aw-af). Читайте при помочи словаря а прочитавши і зрозумівши добре переповідайте в голос по нїмецки. Купіть собі в „Просьвітї" словар Партицкого, цїна 1 зр. Добрий для самоуки єсть також підручник Plato v. Reussner Samouczek języka niemieckiego, цїна 2 зр. 80 кр., але він трохи за великий і за школярский. — **І. Об. в Кол.:** 1) Адреса така: Prinfing office „Svoboda, Mt. Carmel, Pa. U. St. America"; яка цїна не знаємо. — 2) Давних річників нашої часописи вже не маємо. В серпни була у нас на сїм місци оповістка, що Григорий Девдюк в Старім Косові має всї річники на продаж. Перепишіть ся з ним, може Вам удасть ся купити у него, коли ще не продав. З фейлетонів в них можете зложити собі гарну бібліотеку, а щоби Ви знали як маєте то робити чи тепер чи на будуче, то пішлемо Вам готову книжку, але під тим услівєм, щоби Ви єї передали кому другому до читаня. Коли годите ся на то, то пригадайтесь з початком слїдуючого місяця кореспонденткою і подайте докладну адресу. — 3) „Блуд" не чіпає ся чоловіка, але скорше можна би сказати „чоловік блуду". То треба так розуміти: причина, що хтось блудить, не вяже ся з місцем н. пр. з лїсом, полем, цвинтарем і т. д. Так думають лиш забобонні люди. Она лежить в чоловіцї. Чоловік легко вражливий, а при тім темний, непросьвічений і для того забобонний, лякає ся дуже легко чого небудь, тратить спокій духа, а в слїд за тим і холодну розвагу і не може тогди, особливо коли то ще в ночи, зміркувати, в котрій сторонї він єсть або в котру єму брати ся. А не може тим більше зміркувати, коли не уважав звідки вийшов, куди ішов та не знає, куди саме треба єму іти. Свою власну вину звалює він тогди на місце і каже, що там а там блуд чіпає ся. Але й люди не забобонні, відважні і образовані можуть так само заблудити навіть в білий день, скоро ідуть задумані, не зважають на своє окруженє і не знають добре місцевости. Так буває часто на приклад по великих містах. Щоби не блудити, треба уміти добре ориєнтувати ся. Коли входить ся н. пр. у великий ліс, треба роздивити ся, звідки входить ся, де сонце, з котрої сторони вітер віє, куди несуть ся хмари, де північ а де полудне і т. д. вечером або в ночи треба уважати на звізди, особливо на т. зв. малий віз, котрий нам показує завсїгди північ; ставши до него лицем, маємо позаду полудне, праворуч всхід, а ліворуч захід, от і зараз зориєнтуємо ся. Дерева з тої сторони, з котрої оброслі мохом, показують нам північ. Так само треба ориєнтувати ся на поли. Коли вітер лиш дуже слабий, можна зміркувати, з котрої сторони він віє, в той спосіб, що вложить ся палець в рот і змочить слиною і виставить відтак в гору; з тої сторони, з котрої несе ся вітер, зробить ся зараз в палець холодно. У великих містах треба уважати на нумери домів, в якім они порядку по собі наступають і т. д. — 4) О темпераментах пізнїйше, бо немаємо тут місця. — **Читателї в Тернополи:** Закон о відписаню податків містить в собі постанови о шкодах від нещасть елементарних в поли а не також в садах, отже годї би домагати ся відпису. Впрочім звідайте ся у Вашім урядї податковім, а там Вас найлїпше поінформують. — **М. Ю. в М.:** Цвинтарний ґрунт можнаби заміняти за ерекциональний за порозумінєм і призволенєм ц. к. дирекциї скарбу. Нехай громада порозуміє ся з місцевим сьвящеником, а той, коли-б то взагалї було можливе, знайде спосіб і дорогу. — **Д. Ляш. в Пешл.:** Доси ще не витягнений. — **Учитель з над Вислока:** Про зелїзницю через Ваші сторони не чувати нїчого. На тепер вставлено до буджету лиш кошти на будову зелїзницї з Самбора до угорскої границї, але до котрого се місця, чи до Ужока, чи десь инде, не знати, бо то ще важить ся.

☞ (Просимо присилати питаня лиш на імя редактора Кирила Кахникевича, а не присилати анї марок анї карт кореспонденцийних до відповіди).

— **Звістна фірма пп. Михайла Спожарского і Сина** постарала ся о листовий папір з гарним портретом Тараса Шевченка (клїш зроблений за границею). Коробка того листового папару враз з кувертами продає ся в склепі пп. Спожарских (в каменици „Просьвіти") по цїнї від 40 кр. до 1 зр. 50 кр.

За редакцию відповідає: **Адам Креховецкий.**

на місци. Піддані нїмецкого тирана [3]) мусїли видержати головний удар, і ті нещасливі, котрих дисциплїна змушувала до як найстрогійшого послуху, ставили хоробрий опір, аж огнисті конї і жилясті руки їх противників розігнали і їх як полову. Велику часть з них потратували конї і незадовго побачив Денвуді, що на побоєвищи нема слїду з ворога.

Близкість головного корпуса неприятельскої піхоти здержала єго від дальшої погонї, а ті немногі Геси, що втекли непоранені, забігли до того корпуса.

Хитрійші втїкачі розбігли ся малими ватагами і пустились ріжними дорогами, щоби вернути на своє давне становище коло Гарлєм.

Наслїдком тої втечі пропало відтак богато худоби і майна а навіть погибло і не мало людий; бо скоро де на села злетїла яка ватага „хлопцїв від коров", то виглядало так, як би то розбігли ся всї чорти з пекла.

Страх і переляк здержали дами слїдити очами за тим, що діяло ся. Францес все ще як би омлїла лежала на софі, дрожачи о безпечність своїх земляків, хоч по правдї мала при тім лиш одного Денвуді на думцї. Єї тета і сестра не так вже виключали других в своїх бажанях.

У Вартоновій кухни зібрали ся були чотири особи, а то, Цезар і єго жінка, єї внучка, чорна дівчина, літ за 20, та згаданий повисше хлопець. Цезар перебувши перший страх придивляв ся цікаво битві, а навіть зважив ся вийти на двір, де стояла стійка.

Вояк на стійцї глянув глумливо зпід ока на мурина і сказав холоднокровно:

— Нагнали Вам страха; видко, боїте ся ся о свою красну особу?

— Куля може поцїлити так само чорного як і білого чоловіка — відворкнув мурин гнївливо.

— А що би Ви сказали, як би я спробовав? — відповів на то стійковий, та вийняв зпоза пояса пістолет і змірив ся ним до мурина. Цезар став дрожати на цїлім тїлї, але на щастє войско Денвуді'го почало уступати ся а зачіпка королївскої кавалериї відвернула увагу стійкового від бідного мурина.

— Дивіть ся, пане легкий кавалеристо — відозвав ся Цезар, думаючи, що Американцї таки направду уступають — дивіть ся, ворохобники не уміють воювати, майор Денвуді втїкає перед войском короля Юрия. Майор Денвуді також добрий пан, але не уміє воювати з правильним войском!

— Чорт би взяв ваші правильні! Зажди хвильку, чорношкірий, а побачиш, як надбіжить капітан Лявтон і розжене тих „хлопцїв від коров", як дикі гуси!

Зараз по тім стало ся так, як заповідав стійковий і Цезар побачив з перестрахом, як королївска кавалерия розбігла ся в переполоху.

З сеї нагоди почав стійковий так верещати з радости, що єго товариш, котрий стеріг капітана Вартона в комнатї, отворив з цїкавости вікно і виглянув на двір.

— Дивись, Томо, дивись! — кричав на дворі урадований вояк — капітан Лявтон жене Гесів на всї вітри, а тепер — тепер майор убив коня під командантом — там до чорта, чому не убив команданта, а не лишив коня?

За втїкаючими „хлопцями від коров" пустили ще кілька куль, а одна з них розбила шиби у вікнї саме коло Цезаря; мурин наробив тогди такого крику, як би то єго поцїлила куля в само серце і забіг чим скорше до хати.

(Дальше буде.)

[3]) Тираном називаємо загально чоловіка, що гнобить других. Тут бесїда про геского князя Фридриха II, котрий брав силоміць своїх людий до войска, а відтак продав Англії і висилав до Америки. За 12.000 геских Нїмцїв дістав він був від Англії 21,276.778 талярів.

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.